

Nr 575

Av herr **Holmberg m. fl.**, om tillsättande av begärd utredning angående små och medelstora företag.

(Lika lydande med motion nr 499 i Första kammaren)

I de senaste årens politiska diskussioner har upprepade gånger framhållits den roll de små och medelstora företagen spelar för svenskt näringsliv och svensk arbetsmarknad. De små och medelstora företagen sysselsätter ungefär två tredjedelar av samtliga anställda i tillverkningsindustrin. Från sysselsättningsynpunkt har alltså dessa företagskategorier en mycket stor betydelse.

De små och medelstora företagen har under senare år mött ökande problem i flera olika avseenden. Den ökande internationella konkurrensen har för många företag inneburit omställningssvårigheter och en pressad lönsamhet som i många fall gjort det svårt att finansiera nödvändiga nyinvesteringar.

För en mycket betydande del av dessa företag utgör svårigheten att anskaffa nytt kapital det dominerande problemet. Trots att nya former för förmedling av kapital tillkommit under 1960-talet har läget för många företag relativt sett försämrats. Detta sammanhänger dels med kravet på snabbare omställning och anpassning till marknadsförändringar och teknisk utveckling, dels med den allmänt sett sjunkande självfinansieringsgraden i svenskt näringsliv.

Härtill kommer dock ytterligare en svårighet, som i år fått förnyad aktualitet, nämligen det problem som höga kapitalskatter utgör. Speciellt de höga arvsskatterna medför redan med nu gällande skatteskalor en svår påfrestning för många små och medelstora företag i samband med generationsskiften. Detta är en av orsakerna till att många ägare av små och medelstora företag vid sådana tillfällen tvingas sälja sina företag till investmentbolag. Härigenom främjar den nuvarande lagstiftningen en koncentrationsprocess inom näringslivet som i allmänhet anses mindre önskvärd.

Dessa tendenser kommer utan tvekan att accentueras om skattes kärpningar av den storleksordning som föreslagits av kapitalskatteberedningens majoritet skulle gå igenom. Svårigheterna att finansiellt klara företagen över ett generationsskifte kommer då att ytterligare öka och driva på en ökad nedläggning av företag.

Men även om man skulle bortse från de höjningar av kapitalskatterna som av allt att döma är att vänta, så framstår den finansiella situationen för många små och medelstora företag som mycket besvärande. På grund av att självfinansieringsgraden kraftigt sjunkit under 1960-talet har företagen blivit mer konjunktur känsliga än tidigare. Till bekymren att återhämta konjunkturedgångens svaga årsresultat har nu kommit svårigheten att överleva dagens kreditstopp. För många företag är

det i dag tillräckligt med en längre tids kreditrestriktioner för att en finansiell kris skall drivas fram. Det kreditstopp som nu råder sedan hösten 1969 hotar sålunda att driva fram en våg av inställda betalningar för de små och medelstora företagen under 1970. Vad detta kan komma att innebära i form av arbetsmarknadsproblem och störningar inom näringslivet i övrigt bör vara uppenbart.

Det är mot denna bakgrund, liksom även med tanke på växande svårigheter för många företag i form av t. ex. ökande administrativa bördor, växande svårigheter att möta en effektiv och hård marknadsföring från andra länder på världsmarknaden o. s. v., som vi under en lång följd av år framlagt förslag till åtgärder som skulle förbättra situationen för de små och medelstora svenska företagen.

Finansieringsfrågor

Att finansieringsfrågorna alltmer kommit att stå i förgrunden när det gäller de små och medelstora företagen beror på flera samverkande faktorer. I dag måste även de små företagen följa med i den tekniska utvecklingen mot bl. a. ökad specialisering och förbättrade tillverkningsmetoder. Detta kräver snabbare rationaliseringsåtgärder än tidigare. Utbytet av relativt billiga verktyg mot dyrbara maskiner kräver därtill en större kapitalinsats, räknat per anställd.

Samtidigt som utvecklingen således ställer ökade krav på nytt kapital har företagens självfinansieringsgrad sjunkit, i många fall till följd av att lönsamheten blivit mindre i en hårdnande internationell konkurrenssituation. Härtill kommer att såväl inkomst- som förmögenhets- och arvsskatterna för fysiska personer gradvis skärpts, vilket minskat möjligheterna för delägarna i de mindre företagen att bidra till kapitalanskaffningen. Företagen har därför i allt större utsträckning tvingats lita till främmande kapital för att finansiera sin verksamhet.

För närvarande fyller AB Industrikredit och AB Företagskredit en viktig funktion som förmedlare av de långfristiga anläggningskrediterna. Det är dock önskvärt att skapa nya möjligheter för de små företagen att erhålla sådana krediter. Alternativ till Industrikredit och Företagskredit bör finnas för att bereda kreditsökande företag som utan framgång vänt sig till dessa institut möjligheter att prövas av konkurrerande kreditinstitut. Bankerna bör t. ex. ges vidgade möjligheter till långsiktig kreditgivning genom ökad upplåning i AP-fonden.

I fråga om mera kortfristiga krediter är det angeläget att öka de medel som står till företagarföreningarnas disposition för utlåning till de små och medelstora företagen. Företagarföreningarnas uppgift är ju att genom bl. a. noggranna undersökningar av olika företags utvecklingsmöjligheter så långt möjligt ge garantier för de topplån som förmedlas av företagarföreningarna. De har därför möjlighet att hjälpa företag ur sådana tillfälliga likviditetskriser som kan drabba även lönsamma företag med god ställning på marknaden. Det är ett samhällsekonomiskt intresse att just denna typ av kreditgivning utvidgas för att undvika orimliga påfrestningar på i och för sig effektiva och lönsamma företag.

En väg att förbättra de små företagens självfinansieringsmöjligheter består i att bevilja företag rätt till skattefria avsättning till s. k. självfinansieringsfonder. För-

delen med ett sådant arrangemang är att det kan utnyttjas även av företag som saknar eller har endast otillräckligt avskrivningsunderlag. Man bör vidare pröva möjligheterna att kombinera en sådan rätt till avsättning med delägarskap för de anställda, i vilket fall rätten till skattefri avsättning bör kunna utvidgas ytterligare. Riktlinjer för ett sådant system har angivits av oss i annan motion till årets riksdag.

Administrativa problem

Många av de svårigheter som de små företagen brottas med sammanhänger med det moderna samhällets alltmer komplicerade natur. För många små företag utgör t. ex. alla de skyldigheter av praktisk natur som företagen ålagts att sköta, såsom inbetalning av källskatt för de anställda, ATP, sjukförsäkring, semesterlagstiftning, arbetstidsreglering, kollektivavtal m. m., ett komplex av problem som är särskilt svårlösta för små företagare utan mer omfattande kontorsorganisation.

Eftersom dessa skyldigheter inte sammanhänger med företagets produktiva verksamhet, finns det skäl att undersöka vad som kan göras för att avlasta de små företagen betungande administrativa göromål.

Företagarutbildningen

Av särskild vikt är att egenföretagarnas möjligheter att delta i kursverksamhet och annan utbildning inte fortsättningsvis försvåras genom de diskriminerande bestämmelser som nu tillämpas. Enligt gällande skatteregler har företagare som driver egen rörelse inte rätt att göra avdrag för kostnader som sammanhänger med sådan utbildning. Avdragsrätt föreligger alltså inte när det gäller att inhämta kunskaper i exempelvis bokföring och redovisningsteknik, arbetsledning, administration m. m. Företagsledare i flermansbolag har däremot avdragsrätt för sådana kurser i egenskap av anställd tjänsteman i bolaget.

Härutöver är det väsentligt att statsmakterna fortlöpande följer utvecklingen inom denna del av näringslivet, så att morgondagens ökande krav på utbildning hos företagen kan mötas med en ökad satsning på skolning i olika former.

Främjande av de små och medelstora företagens export

Många av de små och medelstora företagen är för sin existens beroende av exporten. Medan större företag har möjlighet att själva uppodla de marknader som krävs för en ökad avsättning, är problemet för det mindre företaget ofta hur det skall kunna sprida information om sina produkter på stora utlandsmarknader till rimlig kostnad. Möjligheterna för de små och medelstora företagen att göra detta samtidigt som det totala varuutbudet ständigt ökar och den internationella konkurrensen hårdnar ligger i samverkan mellan företagen.

Det bör dock utredas om inte staten här borde lämna sin medverkan mera aktivt såsom sker i vissa andra länder. Denna medverkan kan vara av rent praktisk art, såsom att arrangera industrimässor med deltagande även från mindre företag o. s. v. men också genom målinriktade säljkampanjer utomlands. Ett exempel på vilka re-

sultat som kan uppnås utgörs av de finländska samordnade exportansträngningarna, som tack vare skicklig organisation av marknadsföringen lyckats inarbeta finländsk kvalitet inom industri och hantverk till ett begrepp.

Sammanfattningsvis må framhållas att åtgärder i syfte att underlätta kreditförsörjningen och förbättra självfinansieringsmöjligheterna för de små och medelstora företagen kommit att bli än mer nödvändiga i ljuset av det senaste årets utveckling. Kreditrestriktionerna liksom förslagen om skärpt beskattning på arv och förmögenhet kan eljest, tillsammans med de ständigt stigande kraven på anpassbarhet och förnyelse, komma att ställa många företag inför oöverstigligen svårigheter. Det ligger i landets intresse att åtgärder av ovan föreslagen art snarast allvarligt övervägs liksom att en allmän översyn av den mindre och medelstora företagsamhetens villkor kommer till stånd.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att den utredning angående små och medelstora företag som riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 april 1969 (rskr. nr 111) hemställt om snarast måtte tillsättas.

Stockholm den 28 januari 1970

<i>Yngve Holmberg (m)</i>	<i>Leif Cassel (m)</i>	<i>Astrid Kristensson (m)</i>
<i>Staffan Burenstam Linder (m)</i>	<i>Rolf Eliasson (m)</i> i Moholm	<i>Tage Magnusson (m)</i> i Borås
<i>Carl Eric Hedin (m)</i>		<i>Karin Wetterström (m)</i>